

Ўзбекистон балалари ва ўсмирларининг газетаси

Ўзимиз ёздик, чиздик, таҳрир этдик, нашрга тайёрладик

Шухратбек МАМАДВАЛИЕВ,
"Ёш мухбир" муҳарририяти бош муҳаррири:

— Биз — Келажакмиз! Шундай экан Ўзбекистонимизнинг келажакда буюк бўлиши учун биз ҳаракат қилмоғимиз лозим.

Фарзанд номини оқлаш осон эмас. Бу ишда Сизларга мустақкам ирода тилайман.

"Тонг юлдузи"нинг ўзига хос аънаналари бор. "Ленин учқуни" (ҳозирги "Тонг юлдузи") дарслари, келажакда журналист бўлишни орзу қилган болаларнинг газета нашр этишлари ана шулар жумласидан эди. Биз бугун ушбу аънани давом эттирмакчимиз.

Республикамизда иқтидорли болалар жуда кўп. Кейинги йилларда уларга берилаётган эътибор ёшларнинг билимларини янада чуқурлаштиришга, ўз қобилиятлари ва истеъодларини намойиш этишга имкон яратди. Тошкент шаҳридаги Республика Нафис санъат лицейида ҳам ана шундай қобилиятли болалар таълим олишади. Уларнинг диллари орзу-ҳавасга тўла. Энг асосийси эса — она юртимизнинг санъати ва адабиётини янада юксакларга кўтариш. Шу сабаб ҳам улар газета таҳририятига тез-тез келиб туришади. Дилларидан қайнаб тошган истеъод, булғи сарчашмаларидан таҳририят ходимларини, қолаверса газетхонларимизни ҳам баҳраманд этишади. Ана шулар натижаси ўлароқ, биз бу болалардан "Ёш мухбир" муҳарририяти ташкил этишга қарор қилдик. Газетанинг аввалги йиллардаги аънанасига кўра ушбу "Ёш мухбир" муҳарририяти "Тонг юлдузи"нинг бир сонини "ўз қўлларидан чиқаришга" қарор қилинди. Бугунги "Тонг юлдузи"нинг сонини — уларнинг ижодлари, ҳис-ҳаяжонлари, кўрган-кечирганлари. Бир сўз билан айтганда, ушбу газета сонини улар "ўзлари ёзишди, чизишди ва нашрга тайёрлашди..."

Хукмингизга уларнинг журналистик қобилиятларини намойиш этар эканмиз, ушбу газета сонини ҳақида, болаларнинг ижоди ҳақидаги фикрларингизни билишни истардик. Ушбу фикрлар орқали биз келажакда ҳам бу аънани давом эттириш ҳақидаги хукмин чиқарамакмиз.

"Тонг юлдузи" газетаси муҳарририяти.

Хуршида ПОЛВОНОВА,
"Истеъод" клуби:

— Ёдингда бўлсинким, ҳаётнинг сўқмоғида тошларга қоқиласан, лекин сен чўққиларга етишишиг керак. Шундай экан, дилингда энг буюк Орзуниг бўлсин!

Зиёда АКБАРҚУЛОВА,
бош муҳаррир ўринбосари:
— Орзулар чўққидек улугвор.
Барчангиз ушбу нурли чўққининг соҳиби ва соҳибаси бўлишингизни чин дилдан тилаб қоламан.

Толиб ТЕМИРОВ,
масъул котиб:

— Азиз тенгдошларим, елғон гапиришга ўрганманг. Доим рост гапиринг. Ҳаётнинг аччиғини ҳам, чучуғини ҳам татиб кўринг.

Шундагина сиз уларни ҳаётини тасвирлай оласиз. Ўз ҳуқуқингизни билинг, шундагина сизни ҳеч ким алдай олмайди.

Дилфуза БЕГИМОВА,
"Мактаб ва болалар ҳаёти" бўлими:

— Бепоен дуненинг бепоен орзулар водийсида беғубор ешлик уйқусидан уйғониб улгурмаган тенгдошларимнинг келажак тонги июль қуешидек порлоқ ва файзли дамлар шодлигидан еришсин. Ёрқин қуеиш шўғлаларининг чеҳрасига булутлар парда бўлишини ҳеч хоҳламайман.

Шоди ОТАМУРОДОВ,
"Адабиёт ва санъат" бўлими:
— Ўзбек халқи азал-азалдан болажон халқ. Ота-оналар эса фарзандларининг ҳар биттасига жонини бирдек фидо қилади, уларини жон дилидан севади. Шунинг учун ўзбек халқи орасида шундай мақол бор: "Бола азиз, одоби ундан азиз".

Шундай экан, барча ёшларнинг одобли, ўқимишли, билимдон бўлишини хоҳлайман.

Зулфия УСМОНОВА,
"Нилуфар" клуби:

— Балиқ сув билан тирик бўлгани каби, инсон ҳам ўз орзу-умидлари билан барҳаётдир. Шундай экан, орзулар оламида лочиндек парвоз қил! Умидлар ҳеч қачон қалбингни тарк этмасин!

Қодир ТИЛЛАБЕКОВ,
"Фан — техника" бўлими:

— Устозингни ҳурмат қил, шунда сен ҳам келажакда иззат толасан. Ота-онангни кўзи очиқлигида рози қилгин, кейинчалик "аттанг" қилиб юрмагин. Гўзаллик илмдадир, сен шун асло унутмагин.

Дил изҳори БИЗНИ ВАТАН КУТАДИ

Маълумки, Мустақилликка эришиб ўз миллий қадриятларимизга, маданиятимизга ва миллий гуруримизга эга бўлдик. Юртимизнинг ўз равнақи йўлида ўзимизга ўзимиз катта, кенг йўллар очиб бормоқдамиз. Мустақиллик бизга ана шундай буюк неъматни, бахт-саодатни берди. Ўзбекистон ўз ҳарбий кучига ҳам эга бўлди. Таълим-тарбия ишларига эса катта эътибор берилди бошланди. Турли вилоят марказларида, шунингдек, пойтахтимизда ҳам ёш авлоднинг дадил қад кўтариши йўлида гимназиялар, лицейлар очилди. Президентимиз айтганларидек: "Ўзбекистон-келажак буюк давлат".

Зеро, шундай экан, ана шу келажак биз ёшлар қўлидадир. Энди ҳар бир ўқувчи, ҳар бир ёш авлод келажак олдидаги буюк масъулиятимизни қалбларда ҳис қилган ҳолда, илм сўқмоқлари сари интилиб боришимиз керак. Фикримнинг охирини буюк академик Ғафур Ғуломнинг қуйидаги мисралари билан тугатгим келди:

... Аъло мамлакатнинг аъло фарзанди,
Билиб қўйки, сени Ватан кутади...

Шоди ОТАМУРОДОВ.

Ҳаётни таниш КЎНГИЛ (қатра)

Ҳаво очиқ эди. Кўешнинг заррин нурлари майсаларнинг бағрини қитиқлаб, ерга аста сингиб кетмоқда. Шундай кунларда болаларнинг завқлари чексиз. Кимдир ҳовли юзидаги гуллар орасида гоҳ гул япроғига беркиниб, гоҳ учиб юрган капалакларни, кимдир болаларнинг чўмилишидан завқланиб, кўкка сакраётган сув томчиларини зўр иштиёқ билан томоша қилапти.

Болалик... Ҳали бу дуненинг ғам-ташвишларидан беҳабар, ҳаётни фақат ўзи кўриб турган чўмилишу учиб юрган капалаклардан иборат деб билган болалик...

Ўша кўни ҳам ҳаво очиқ эди. Бир тўп бола кўзимиз тўла ачиқ ёш билан саф тизиб турардик. Юзимизни юваётган ёш билан онамиздан ширинлик ополмай йиғлаганимиздаги ёшнинг орасида жуда катта фарқ бор. Юқорида айтиб ўтганимиздек, ҳаётни фақат

(Давоми 2-бетда) .

КЎНГИЛ

(Давоми, бошланиши 1-бетда).

лу поладан иборат деб билган Гулноза тақдир тақазоси билан ўлимнинг совуқ юзини кўрди. Кўз ўнгимизда кеча бор эди, бу-гун йўқ. Уни машина уриб юборди. Кўча қондасини ким бузгани ҳозирча номаълум.

Дунё ёғаетган ёмғирдан сўнг чиқадиған камалақдан, қуёшнинг ханжар каби ўткир нурлари остида яраланған заминнинг бағридан, карвон бўлиб чиқаётған қумурсқалардан иборат деб билған жажжигина юрагим жароҳатланған эди. Бу ўлим, қўрқинч исени эди. Бу ҳаётдан еған илк тарсаки эди! Бу ҳушёр яшашга уринған юракка қаттиқ зарба эди.

Зиёда АКБАРҚУЛОВА.

Тошкент вилояти, Олмалик шаҳридаги Болалар ва ўсмирлар техника ижодиёт уйи маҳаллий ўсмирларнинг техник билимларини оширувчи, марказ ҳисобланади. Чунки бу ерда фаолият кўрсатаётган ўнлаб тўғарақларда болалар лойиҳалаш ва моделлар ишлашнинг бошланғич техник сирларини ўрганишади. Техникага оид ўқув қўлланмалари, иш дастгоҳлари билан танишади.

Дилшод Эгамбердиев ҳам шу ижодиёт уйи талабаси. Яқинда у тўғарақ раҳбари Бахтиёр ака Суяров бошчилигида ўзининг биринчи модели — кичик катамаранни ясаб тугатди. Эндиги навбатда у янада жиддийроқ моделлар устида ишлашни ният қилиб қўйган.

Р. АЛЪБЕКОВ суратга туширган.

МЕН ХУШ КЎРГАН ЧЎҚҚИ

... Тоғлар! Заминнинг кўксига неча минг асрлардан бери чўзилиб ётган тоғлар... Улар ҳар доим буюқдир, ҳамиша мағрур туришади.

Албатта, ҳар дам шаҳардан қишлоққа борганимда, ана шу буюқ тоғлар ҳали ҳам мағрур турган бўлади. Тоғлар этагига кириб боришим билан тоғ баландликларида, айниқса, кўклам пайтларида қўйларнинг маъраши, чўпоннинг узун таёғини кўтариб “қурей-қурей” лаши эшитилади. Еш қўзичоқларнинг бир-бири билан чопишиши, жажжи улоқчаларнинг эса у ёқ бу ёққа югуриб диконглаши, харсангтош устига чиқиб олиб, дикир-

дикир сакрашлари кўзга ташланади. Тоғнинг энг бошида ҳали эриб битмаган оппоқ қорлар ялтирайди.

Таътилда ана шу тоғлар бағри томон чопа бошлайман ва ёшлигимда ҳар доим ўзим ёқтирган тоғ чўққиларининг бирига чиқаман. Бу чўққи тоғнинг энг баланд чўққиларидан биридир. Баланд жойда харсанг тошлардан бирининг устида ўтириб олиб бир зум чор тарафга кўз ташлайман. Шунда бутун текисликлар, узоқларда жойлашган кичик-кичик қишлоқлар кўринади. Бизнинг қишлоғимиз тоғ этагида жойлашган. Тоғ этагида жойлашган қатор-қатор овуллар эса ана шу

чўққидан жуда чиройли, сулув бўлиб, кишининг кўз олдида туради. Овулнинг этаги эса узоқ-узоқларга чўзилган кенг далалардир. Қишлоқ кўклам пайтида ям-яшил кийинган, гўзал, кенг далалар эса ундан-да ям-яшил майсаларга бурканган. Ана шу чўққидан чор тарафга қараганимда бутун дуненинг ярмини кўргандек бўламан. Шунинг учун бу чўққи ёшлигимдан дилим тўрига жуда-жуда яқин туради. Ҳар доим шаҳардан қишлоққа борганимда ўзим хуш кўрган чўққига чиқиб олиб, чор тарафга қараб, олам гўзаллигидан завқ, ором олиб томоша қиламан.

Шоди ОТАМУРДОВ.

Тез айтишлар

Асакалик Асад асли асал асрайди.

Суннат сараланған сабзину Самарқандда саккиз сўмдан сотди.

Тяньшан тоғининг тагида тириллаб турган Темир тоғамнинг тракторини товуши тўрт томонга таралиб турибди.

Т.ТЕМИРОВ

ИСТЕЪДОДНИНГ ИККИ ҚАНОТИ ҲАҚИДА ДИЛ СЎЗЛАРИ

1. 18 ноябрь куни Алишер Навоий номидаги Республика Нафис Санъат лицейида ижодкор ўқувчиларнинг “Ўзбекистонини кўйлайман” мушоираси бўлиб ўтади. Бу анжуман ҳақидаги фикрингиз?

2. “Тоғ юлдузи” рўзномасининг навбатдаги сонини биз ижодкор ўқувчилар чиқаришимизга ижон беришиди. Шу ташаббус ҳақидаги фикрингиз ва еш ижодкорларга тилақларингиз.

тўпланиб, ўз тенгқурлари билан танишадилар, баҳсларда чиниқишади. Чекка-чекка жойларда яшаб, ўз мактабида, туманида алоҳида эътиборда юрган “ҳурматли ижодкор ўқувчи” бу ерда ўздан бошқа ҳам “зўрлар” кўплигининг гувоҳи бўлишади ва қайсидир маънода энди ижодий беллашув — мусобақа туйғуларини ўзларига ҳамроҳ этадилар. Бу ҳам ижодкор учун ўсишнинг муҳим шартларидан бири, деб ҳисоблайман.

2. Истеъдод ижодкорнинг бир қаноти бўлса, матбуот унинг иккинчи қанотидир. Чунки ижодкор қанчалар яхши асарлар яратмасин, у халқ орасига ейилмаса, ўз ўқувчисига етиб бормаса, бундай ижодкорнинг истеъдоди ҳам, меҳнатлари ҳам маълум даражада элга фойда келтирмайди. Қолаверса, истеъдодли кишилар поэтик таъб бўлишади. Улар жиндек ноҳақликдан қаттиқ ранжишлари, озгина эътибордан қанот чиқаришлари мумкин. Матбуотдаги ҳар бир чиқиш ижодкор аҳли учун, айниқса, еш ижодкорлар учун катта руҳий қувват бахш этади. Бизнинг тенгдошларимиз газета-журналлар тахририяти остонасига жуда узоқ йўл босиб қадам қўйишган... ана, бугун болалар ўқувчилик давридаёқ республика матбуотининг бир дареси бошига келган экан, бунинг фақат табриқлаш керак. Бу — ҳам тахририят аъзоларининг, ҳам унинг ташкилотчиларининг сиз — еш ижодкорларга чексиз ғамхўрлиги ва ишончлари натижасидир. Ўйлайманки, Сиз — жамоатчи еш мухбирлар бу ишонччи оқлайсиз! Бу ташаббус яхши натижалар

бериши ва у анъанага айланиб қолишига ишонгимиз келади. Сиз еш жамоатчи мухбирлар ўзингизга топширилган бу минбарда болаларнинг турли-туман фикрларини берасизлар, мақтанчоқлик, бегубор соддалик ва зукколик каби фазилатлар газета саҳифаларида ўз аксини топиши керак.

Саъдулла ҲАКИМ.

“Маърифат” газетасининг бош муҳаррири:

1. Аввало, ижодкорлик яратганинг бир инотиридир. Лекин шундай экан, деб лоқайдликка берилиш катта йўқотишдир. Еш кўнгилда ижод иштиеқи доимо ловуллаб турмоғи лозим. Шунинг учун ҳам яқин кунларда бўладиган ижодкор ўқувчиларнинг мушоираси истеъдодларни юзага чиқарадиган, ҳар ким ўз меҳнатига ўзи аниқ баҳо оладиган тадбир бўлади, деб биламан.

Бугунги еш қаламкашларнинг бундан олдинги авлоддан устун бир жиҳати бор. Улар то шу пайтгача катта авлодлар назаридан пинҳон сақланган улкан маънавий меросимиздан ўз вақтида баҳраманд бўлоқдалар. Мустақиллик шарофати туйғайли юзага келган бу юксаклик уларни янада юқори чўққиларга кўтариши шубҳасиз. Янги аср шеърини чинакам маънода нафис ва гўзал, халқчил ва бой шеърини бўлиши аниқ. Еш ижодкорларга ана шу юксакликлардан ўрин насиб этсин.

Шеър — ҳаёт қанотларидан тўкилаётган туйғудир. Мавзу танлаб езиш шеър табиатига у қадар мос нарса эмас. Чунки илдан ҳаётда ҳеч қачон эртага е индинга, нимадандир хурсанд еки нимадандир хафа бўлишини мўлжаллаб юрмайди. Шеър — ҳаётини кечинмаларнинг инъикоси. Демак, чинакам шеър ҳаёт воқеаларига фаол муносабат, одамлар тақдирига тақдирдошлик, табиат эврилишларига яқинлик ҳосиласидир. Мен яқинда бир рубоий ездим, лекин унинг илк уруғлари кўнглимга қачон сепилганини билмайман. Яқинда қишлоқдан келган бир киши билан суҳбатлашиб қолдим. Унинг кийимлари ўнгиб кетган, серажин юзлари қорайган, аммо суҳбатлашганда у кишининг мендан-да билимлик, донишмандроқ, қалби саховатлироқ инсон эканлигини англадим. Мана ўша рубоий:

Сирли, самандар дунё: ажаб-ажаб, қизикдир. Кўк сув она боласи — лола юзи қирмиздир.

Суврату сийрат, иллох, ўхшаш эрмас доимо, Оғзи куюк тандирнинг бағри тўла қизил дур!

2. Мен истеъдодли журналист, топқир ташкилотчи Музаффар Пирматовдан газетанинг бир сонини Алишер Навоий номидаги Республика Нафис Санъат лицейи ўқувчилари чиқаришини режалаштирганини эшитиб жуда хурсанд бўлдим. Катта ижодга эндигина қадам қўётган укаларим, сингилларимга шундай имконият яратилганига ҳавасим келди. Биз Сизларнинг ешингизда экан пайтимизда бундай имкон ва ишонч йўқ эди. Таниқли журналистлар ва шоирлар биз учун илоҳиёт фарзандларидек сирли ва азиз эди. Республика рўзномаси бўлса, чиқиб бўлмас, юксак чўққидек салобатли эди. Бу ташаббусдан сиз — еш журналистлар ҳам, газета ҳам ютасизлар. Негаки, сиз ешлар чинакамада мустақиллик қаламкашларидирсизлар. Сизнинг қалбингиз бегубор, нафасингиз тоза, қаламингиз кўклам новдасидай охорли ва кўркам. Шу жиҳатдан газета ютади.

“Тоғ юлдузи” юлдузи “жумхуриятимиздаги барча болаларнинг энг суюкли наشري. Энди тенгдошларингиз газетада номингизни кўриб, ижодингизни ўқиб, еш кўнгилларида ширин бир ориқчиш туяди. Бу жиҳатдан сизлар ютасизлар. Истагим, илк қадамингиз кутлуг бўлсин! Янги асримизнинг забардаст қаламкашлари бўлиш бахти насиб этсин!

“Тоғ юлдузи” еруғида бошланаётган йўл бир кун, албатта, “Маърифат”га олиб боришига ишонаман. “Маърифат”га ҳам шундай сонларини сиз еш қаламкашлар иштироқида чоп этиш насиб этади, дея умид қиламан.

Шўҳрат МАМАДВАЛИЕВ ва Толиб ТЕМИРОВ ёзиб олди.

Аҳмаджон МЕЛИБОВЕВ.

“Ўзбекистон адабиёти ва санъати” рўзномасининг бош муҳаррири:

1. Халқ таълими вазирлиги ташаббуси билан ташкил этилаётган бу мушоиранинг аҳамияти жуда катта. Бу аҳамият ана беш-ўн йиллардан кейин бутун бор бўйи билан намоён бўлади, яъни катта ҳосил беради. Негаки, истеъдодни қанча эрта пайқасак уни қанча ешлиқдан ардоқласак, шунча яхши. Ижодни бир сўз билан ривожлантириш еки бир гап билан сўндириб қўйиш мумкин. Шу маънода, бу мушоира жуда ерқин истеъдодларни очади, деб умид қиламан.

Тўғри, одам бирданга яхши шоир еки езувчи бўлиб қолмайди. У тивимсиз ўқиши, ҳаётни кузатиши керак. Бундай кишиларнинг “учинчи кўзи” — қалби ҳаминша уйғоқ бўлиши шарт.

Мушоира қатнашчиларига сабрли, бардошли, зукко, топқир бўлиши маслаҳат бераман. Улар шу кунни кўнлаб таниқли ижодкорлар билан учрашадилар, улардан ижод сирларини ўрганадилар деб ўйлайман. Айни вақтда ўқувчилар бир даврага

Дил изҳори

АРМОНЛАРГА АЙЛАНМАГАЙ ОРЗУЛАР

Орзулар! Инсонлар орзу, олам-олам ҳаваслар билан яшайдилар. Улар бир-бирларига орзу-умидларини айтиб, дардлашадилар.

Сиз бирон марта болалар қалбига, уларнинг орзу-армонларига қулоқ тутганмисиз?!

Кўпчилик ҳозирги давримизда Навоий, Бобур, Амир Темурлар етишиб чиқмапти дейишади. Ҳа, бу гапда жон бор. Етмиш йилдирки, миллатимиз мудраб яшади, манқуртга айланиб қолишига, ўзлимизни ёддан чиқаришдек оғир гуноҳга олиб борувчи жарга қулашимизга оз қолган эди. Шундай экан, юқоридаги муаммонинг илдизи шу ерга келиб тақалади, десак адашмаган бўламиз. Мана, миллат кўзини қоплаб олган ғафлат пардаси аста-секин кўтарилмоқда. Кишиларда миллий онг, миллий ғурур қад ростлаётир. Лекин булар мамлакатимизда истеъоддилар катта йўлга чиқиб олишди, деган гап эмас.

Ёшлари биздан улугроқ не-не истеъодларнинг қалблари лоқайдлик уйқусида тош қотган эди. Бу тош остида неча-неча бўлажак Бобурларнинг идроклари, не-не Нодирабегимларнинг туйғулари сўниб улгурган эди. Оталаримизнинг, оналаримизнинг тенгдошлари орасида етишиб чиқиши мумкин бўлган қанча-қанча Улуғбеклар, Ибн Синоларнинг тафаккур кўзлари мустамлакачилик тузумининг сароб ваъдалари ортидан саргардон кезиб, нурдан қолганди...

Мустиқиллик йўлига дадил қадам босган республикамиздаги ҳозирги вақтинчалик иқтисодий етишмовчиликлар ана шундай ўзлари адашган кишиларнинг не-не фарзандлари қўлларига "Мантиқ ут-тайёр" китоблари ўрнида "тижорат" деган ёлгон ҳижобга ўралган текинтомоқлик ҳаю-ҳавасини ўстирмоқда. Юлдузлар илмини ҳисоблашга ато этилган не-не тафаккурлар кўчаларда сақичлар ва папирослар сотишдан тушадиган "фойда"ни ҳисоблаш куйига тушиб қолишди. Мен буларни ўйлаганда, қийнаб кетаман. Мамлакатимизнинг буюк келажагини яратишга қодир кичик даҳолар тезроқ ўз ўрнига қайтишларини истайман. Шунда кўнглимдаги гумонларни парчалаб бир ишонч порлаб кетади. "Хўш, ўзинг-чи-ўзинг?" деб шивирлайди ички бир овоз. Сен ҳам агар бундан тўрт-беш йил олдин мана шу бугунги эътиборни тушингда бўлса-да кўрармидинг?! Сенинг ўн олти ёшинг ҳам бировлар учун сув текин ҳам ашё етказиб бериш учун мардикорликка чоғланган бўлар эди. Мана бу лицейларга келишга йўл бўлсин эди! Ўзбекнинг иқтидорлиларини саралаб олиб, уларни парваришлар қизил империя сиёсатида сиғармиди?

Мана, бугун сенинг, тенгдошларингнинг орзуларини илғаб оладиган меҳрибонлар келибди юрт бошига! Ота-оналар фарзандларининг келажаги ёруғ бўлсин учун сенинг ҳатто уйдаги ёрдамларингдан-да воз кечиб, сени илм даргоҳига йўллабди! "Қувон, бундан", — дейди ички бир туйғу.

Ишонманки, бундай бедорлик, бундай қалб сўроғи менинг кўпгина тенгдошларимнинг ҳам хаёлларига чирмашган, ҳаётларига тирмашган! Энди, бу ёғи бизнинг бу имкониятлардан қандай фойдаланишимизга боғлиқ! Агар эркатойлик шираси кўзимизни тўсиб қўймаса, агар шуҳрат гадоси бўлиб, истеъдодимизни хор этмасак, агар лоқайдлик ва яққовлик ғайратимиз этагидан тортмасак, иншооллох, орзуларимиз армонларга айланмагай! Ватан ва халқ ишончи бизни юксакларга ундагай!

Хуршида ПОЛВОНОВА.

КИЧКИНА ДЕМАНГ БИЗНИ

Ўқувчининг ўқитувчи олдидаги бурчлари ва ҳуқуқлари

Мустиқил Ўзбекистонимизнинг ҳозирги ўтиш даврида ёш авлоднинг маънавий оламининг шаклланиши ватанимиз келажаги учун жуда муҳим аҳамиятга эга. Юртбошимиз ва Халқ таълими вазири шунинг учун ҳам ёшларни ўқитиш, ватанпарвар қилиб тарбиялаш ишларига алоҳида эътибор бермоқдалар. Бу — Ўзбекистонимизни жаҳондаги етуқ мамлакатлар қаторига олиб чиқишга қодир инсонлар камол топиши йўлидаги ғамхўрликдир.

Биз ҳуқуқий давлат кураётган ҳозирги шароитда барча соҳаларда бўлгани каби ўқувчиларнинг ҳақ-ҳуқуқларини белгилашда ҳам янгича мезонлар яратилмоқда. Ҳозирги давр ўқувчисининг ўқитувчи олдидаги ҳуқуқ ва бурчлари мавзудаги суҳбатимизда меҳнат фахрийси, Республика ўқув методика марказининг аъзоси, халқ маорифи аълочиси Йўлдош ака Норхўжаев билан тарих фанлари номзоди Наим ака Норқуловлар иштирок этмоқдалар.

— Умуман, ўқувчининг ўқитувчи олдидаги

бурчлари нимадан иборат?

Й. НОРХЎЖАЕВ: — Дарсга пухта тайёргарлик кўриш, дарсда интизом сақлаб, ўтилаётган мавзунинг ўзлаштириб олиш, ўқитувчи берган топшириқларни ўз вақтида бажариш, дарсларга ўз вақтида келиш, устозлар олдида ўзини яхши тутиб, ўқитувчини ҳурматлаш, устозга қарши бормасдан, ўқитувчи билан бамаслаҳат ҳолда иш юритиш.

Н. НОРҚУЛОВ: — Менинг ҳам фикрим шундай.

— Агар ўқувчи ўз бурчларини бузмаса-да, аммо ўқитувчи директорданми ёки бошқаларданми гап эшитган бўлса-ю, ўқувчисининг сал қаттиқроқ кулгусидан ҳам ранжиса ва уни уриб юборса, ўқувчи нима қилиши керак?

Й. НОРХЎЖАЕВ: — Авваломбор, ўқитувчи ҳар қандай шароитда ҳам талабаларга қаттиқ гапиришга, уларни ҳақоратлашга ёки тан жазоси беришга ҳақли эмас. Лекин гоҳо айрим ўқувчилар устоз асабини шу даражага етказадиларки, ўқитувчи беҳосдан, ўзини тутолмаган тарзда талабасини уриб юбориши ёки ҳақоратомуз сўзлар айтиб юбориши мумкин. Бундай ҳолларда "устоз отангдан улуг" деганларидай, Шогирд Устозига нисбатан бола билан ота ўртасидаги шундай вазиятда юз берадиган муносабатини тақроллаши керак.

Н. НОРҚУЛОВ: — Ўз ҳуқуқини ҳимоя қилмоқчи бўлган ўқувчи бундай пайтда ота-онаси орқали директор билан гаплашиши мумкин. Агар шунда ҳам тегишли чора кўрилмаса, матбуот орқали мурожаат қилинмоғи лозим. Ўқувчиларнинг эҳтиёжларини тўлароқ қондириш ўқитувчига боғлиқ. Афсуски, бу нарсани катталарнинг ҳаммаси ҳам тушунишни истайвермайдилар.

— Борди-ю ўқувчи Устози билан ўзини ота-боладай яқинмиз деган андишада бу гапни ўзлари хал қилишларини истаса-чи?

Й. НОРХЎЖАЕВ: — Унда ўқувчи дарсдан ташқари вақтда ўз ўқитувчисини ҳоли топиши ва мулоҳазаларини одоб билан охишта, асослаб муаллимга айтиши керак. Ўқитувчи ҳам, ўз навбатида, агар хато кетган бўлса, буни тан олиши ва ўша хато кетишнинг асоси билан болани таништириши, ўзидан бошқа киши бўлганида у ҳам шундай ҳолга тушиши мумкинлигини исботлаб бериши зарур.

Н. НОРҚУЛОВ: — Менимча, бундай ҳолларда халқимизнинг "Бир каттанинг гапини тингла, бир кичикнинг" деган нақлга амал қилган маъқул.

— Яна "дий-дией" бошланди... Р.АЛЬБЕКОВ СУРАТ-ЛАВҲАСИ.

Суҳбатни Қодир ТИЛЛАБЕКОВ ёзиб олди.

Ўқу ҚИЗИҚ

Анбиоз ҳайвонлар қарахт бўлиб умрининг кўп қисмини ухлаб ўтказишади. Ухлаётганда қувват кам сарфланиб, овқат кўп талаб қилинмайди. Шунинг учун тимсоҳ овқат емасдан — 700 кун, тошбақа — 500 кун, қурбақа — 400 кун, карась балиғи — 150 кун яшай олади. Франциянинг Нейн шаҳрида яшовчи соатсоз Жерж Вител баландлиги 3,2

метр, оғирлиги 150 кг. келадиган (гугурт чўпдан) минора ясади. Минора ясашга 2,5 миллион дона гугурт чўпи сарф бўлди.

Сьерра-Нева дарёси этагидаги генерал Шерман номли боғда ўсаётган секвойя дарахтининг баландлиги 100 метр, ёши 3500 йилга тенг. Мутахассисларнинг фикрича, биргина шу дарахтдан 30 уйдан иборат қишлоқ қуриш мумкин экан.

Инсондаги бир суткада чиқадиган иссиқлик 3

тонна сувни 1 градусга иситиши ёки йкки челақ сувни бемалол қайнатиши мумкин.

Оғирлиги 70 кг бўлган одамнинг массаси ойда 11,4 килограммга тенг.

Лифт биринчи марта Людовик XV саройида ўрнатилган. Лифтни хизматкорлар ҳаракатга келтириб туришган. Ниначида 30000 та кўз бор.

Дунёдаги энг кичик давлат — Ватикан. Унинг аҳолиси — 1000 киши, майдони — 0,44 кв. км.

Баҳс

БУ МУҲАББАТ БЎЛСАЧИ?

— Қара, ким келяпти? — "Почча"миз сенга
— Ие, йигитинг-ку, Муяс... қарамай қўйибдими?
— Ўзиям ишқингда — Охири ташлаб кетибди-да.
Мажнун бўлибди. Муяссар дугоналарига бир томондан турткилашиб, хат узатди.
Кизлар Муяссарни ҳар келадиган йигитга имлашиб, кулишарди. — Эшиттириб ўқи, — дугонасида илтимос қилди кизлар.
— Уни пешлама менга! ... Кетмоқдаман келган жойимга яна,
Келадиган йигит кўз қири билан уларга қараб ўтиб кетди. Бироз юргач, орқасига қаради. Қизлар унга ўгирилиб қараётганини кўриб, ўз йўлида давом этди. Севгимдан кечиб, лекин оҳламадим.
— Ўзиям жуда яхши йигит-да! Ташлаб кетди-ку, деб қилма таъна,
— Нимаси сенга ёқмаяпти? — Яхши ёзаркан. Қоработир бўлишни хоҳламадим.
Яхши-ку! — Тўғри қилибди.
— Лекин энди унақасини тополмайсан. Қизлар яна уятдан юзларида олов муҳарририятдан: Азиз муштарий! Муҳаббат ўртага олиб савол ёғдиришди. ҳар кўнгил тубида бўлади. Уни юзага чиқиш-чикмаслиги одамнинг ўзига боғлиқ.
— Бошқасини севаман, у юзага чиқиш-чикмаслиги ҳам мени севади, — бақириб юборди у ва шу захоти Бу ҳақда Сиз нима дейсиз?
— Кизариб кетди. Сизнингча, севги нима?
Орадан анча кун ўтди. Мақоладаги йигит тўғри йўл йигит энди унга эътибор тутдими? Қиз-чи?
Йигит энди унга эътибор бермай қўйди. Қизлар буни Шулар ҳақида ўз фикр-сезишди. Улар орасида шивир-мулоҳазаларингизни ёзиб шивир кучайди. Бир куни юборинглар.
Муяссарни саволга кўмиб ташлашди.

ОШИҚ.

Парвозинг юксак бўлсин, тайёрам!

Ҳазил саволлар

- 1. Товуқ нима учун совуқда бир оёқда туради?
- 2. Сувнинг тагида қандай тош бўлмайди?
- 3. Нима учун қўй охурга югуриб боради?
- 4. Сигир нима учун етади?
- 5. Одам нега орқасига қарайди?
- 6. Қандай қуш учолмайди?
- 7. Кун билан тун нимаси билан фарқ қилади?

